

Elisa Syväoja

NASSIKAT PIENIN ASKELIN KOHTI PIENRYHMÄTOIMINTAA

Sosiaalialan koulutusohjelma
2013

NASSIKAT PIENIN ASKELIN KOHTI PIENRYHMÄTOIMINTAA

Syväoja, Elisa
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaaalialan koulutusohjelma
Marraskuu 2013
Ohjaaja: Kumpulainen, Lenita
Sivumäärä: 31
Liitteitä: 1

Asiasanat: varhaiskasvatus, tiimityö, pienryhmätoiminta

Tein toiminnallisen opinnäytetyön yksityiseen Kettulan päiväkotiin Nassikoiden ryhmään, missä toimin vastaavana lastentarhanopettajana. Tiimiini kuuluu itseni lisäksi toinen lastentarhanopettaja, lastenhoitaja ja henkilökohtainen avustaja. Toiminnallisen opinnäytetyöni tavoitteena oli suunnitella, toteuttaa ja arvioida pienryhmätoimintaa sekä löytää omalle ryhmälleni toimiva pienryhmätoimintamalli.

Työni teoreettisessa viitekehysosuudessa käsittelen varhaiskasvatusta, tiimityötä ja pienryhmätoimintaa. Teoriaa keräsin varhaiskasvatusalan kirjallisuudesta. Toiminnallinen osuus koostui käytännön suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista pienryhmätoiminnan suhteen yhdessä tiimini kanssa. Toiminnallisessa osuudessa kuvaan myös pienryhmätoiminnan nykyhetkeä.

Kävimme tiimini kanssa pitkän matkan suunnitellen, toteuttaen ja arvioiden pienryhmätoimintaa sekä ohella vahvistimme tiimin toimintaa sekä loimme tiimille toimintasäännöt. Työskentely tiimityön ja pienryhmätoiminnan parissa alkoi syksyllä 2012 ja on jatkunut syksyyn 2013. Opinnäytetyöni kautta olemme löytäneet toimivan pienryhmätoimintamallin juuri meidän ryhmälle. Pienryhmiä on kaksi, Veikeissä Vekaroissa on kahdeksan lasta ja Nauravissa Nappuloissa kaksitoista lasta.

Opinnäytetyöni kautta toteutettu pienryhmätoimintamalli on tuonut ryhmäämme rauhallisuutta, kiireettömyyttä ja lapsilähtöinen toiminta on lisääntynyt sekä kasvatusvuorovaikutus vahvistunut. Pienryhmätoiminnan kautta pystymme ottamaan lasten yksilöllisyyden ja erityisyyden huomioon. Tämän olemme saavuttaneet tiimityön vahvistamisella ja hyvin suunnitellulla pienryhmätoiminnalla.

NASSIKAT IN SMALL STEPS TOWARDS A SMALL GROUP ACTIVITIES

Elisa, Syväoja
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in social service
November 2013
Supervisor: Kumpulainen, Lenita
Number of pages: 31
Appendices: 1

Keywords: early childhood education, teamwork, small group activities

I did functional thesis for Kettula's private day care center to the group of Nassikkas, where I work as a head kindergarten teacher. My team includes me, another kindergarten teacher, nurse and an personal assistant. Main goal for my functional thesis was to organize, put into practice and evaluate small group activities and to find successful way of working in smaller groups for my own group of children.

In theoretical framework I process early childhood education, teamwork and children working in smaller groups. Theory has been collected from childhood education literature. The functional part consisted of planning, putting into practice and and evaluation made together with my team. In functional part I also describe current situation of children working in smaller groups.

Me and my team went through a lot planning, putting into practice and evaluating children working in smaller groups. We also strengthened our teamwork and created rules for our team. Work started in autumn 2012 and has been going on till autumn 2013. Through my thesis our team has found proper way of children working in smaller groups. There are two smaller groups, Veikeät Vekarat includes eight and Nauravat Nappulat twelve children.

Operating model that has been put into practice through my thesis has brought peacefulness and easygoing feeling to our child group. Children are being heard more and there is more interaction between children and adults. Through good planning of children working in smaller groups and strengthening our teamwork we can notice uniqueness and special features of children better.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	KETTULAN PÄIVÄKOTI.....	7
3	VARHAISKASVATUS	9
3.1	Päivähoito- ja varhaiskasvatuspalvelut	9
3.2	Varhaiskasvattaja	10
3.3	Lapsilähtöisyys	10
3.4	Kasvatusvuorovaikutus	11
3.5	Leikki	12
4	TIIMITYÖ.....	14
5	PIENRYHMÄTOIMINTA	15
6	TEORIASTA TOIMINTAAN	17
6.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	17
6.2	Miksi pienryhmätoimintaa?	19
6.3	Nassikoiden ryhmä ja tiimi	20
6.4	Suunnittelusta toteutukseen	22
6.5	Pienryhmätoiminnan nykyhetki ja tulevaisuus	25
6.6	Pienryhmätoiminnan haasteet	28
7	POHDINTAA.....	29
	LÄHTEET	31
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tein toiminnallisen opinnäytetyön pienryhmätoiminnan suunnittelusta ja toteuttamisesta yhteistyössä Kettulan päiväkotiyhtiön kanssa. Kettulan päiväkotiyhtiö on yksityinen päiväkotiyhtiö Ulvilassa ja se tarjoaa päivähoitoa Ulvilalaisille lapsiperheille. Aloitin vastaavana lastentarhanopettajana Ulvilan Kettulassa Nassikoiden ryhmässä elokuussa 2012. Ennen tätä olin tehnyt lastenhoitajan sijaisuuksia samalle työnantajalle sosionomiopintojen ohella lokakuusta 2011 lähtien Luvialla sijaitsevassa Kettulan päiväkodissa.

Aiheen toiminnalliselle opinnäytetyölleni sain työnantajani järjestämästä koulutuksesta keväällä 2012. Koulutuksen piti Petteri Mikkola ja aiheena oli tiimityö, mutta Mikkola sivusi koulutuspäivän aikana myös pienryhmätoimintaa. Koulutuksen jälkeen luin Petteri Mikkolan ja Kirsi Nivalaisen kirjoittaman kirjan Lapselle hyvä päivä tänään. – näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Tämän jälkeen esitin työnantajalleni aiheeni eli suunnittelisin ja toteuttaisin Nassikoiden ryhmään pienryhmätoimintaa. Tavoitteena oli löytää kokeilemalla pienryhmätoiminta malli juuri meidän ryhmälle. Työnantajani piti ideasta ja aloin työstämään aihetta keväällä 2012.

Pienryhmätoiminnassa minua alkoi kiehtoa lapsilähtöinen toiminta ja kasvatustieteen vahvistaminen. Mikkolan koulutuksen ja varhaiskasvatusalan kirjallisuuden mukaan onnistuessaan pienryhmätoiminta luo rauhallisuutta päivittäin ja mahdollistaa lasten yksilöllisen huomioimisen verrattuna suurryhmätilanteisiin. Nämä olivat myös asioita joihin halusin vaikuttaa pienryhmätoiminnan kautta.

Valitsin toiminnallisen opinnäytetyön, koska minusta se sopi hyvin aiheeseeni. Aiheeni teoriaan aloin tutustumaan keväällä 2012. Syksyllä 2012 aloimme työstää tiimityötä tiimini kanssa ja siitä etenimme pienryhmätoiminnan suunnitteluun. Suunnitteluvaiheen jälkeen aloimme kokeilla pienryhmätoimintaa ryhmässämme. Aluksi keskityimme vaikuttamaan leikki- ja siirtymätilanteisiin pienryhmätoiminnan kautta. Maaliskuussa 2013 työnantajani järjesti työyhteisölle koulutuspäivän pienryhmätoiminnasta. Kouluttajana toimi Kirsi Järvinen. Voisi sanoa, että Järvisen koulutus sysä-

si Nassikoiden pienryhmätoiminnan käyntiin kunnolla ja laajensimmekin pienryhmätoimintaa tässä vaiheessa.

2 KETTULAN PÄIVÄKOTI

Toimintansa tammikuussa 2011 aloittanut yksityinen Kettulan päiväkoti Ulvila Oy on tällä hetkellä noin 60 paikkainen. Kettulan päiväkoti tarjoaa päivähoitoa Ulvilalaisille lapsiperheille. Kettulan päiväkoti koostuu kolmesta ryhmästä: 1-2-vuotiaat Musukat, 2-3-vuotiaat Nassikat ja 3-5-vuotiaat Veitikat. Kettulan päiväkotikiinteistö on vanha asuin-/liiketila, josta on saneerauksella luotu kodinomainen ja viihtyisä päiväkoti. Päiväkodin lähiympäristö on rauhallinen, luonto on lähellä ja se tarjoaa monipuolista tekemistä. Päiväkodin henkilökuntaan kuuluu päiväkodin johtaja/omistaja, viisi lastentarhanopettajaa, viisi lastenhoitajaa, kaksi avustajaa ja ruoka- ja siivoushuollosta vastaava. Ulvilan kunnan kiertävä erityislastentarhanopettaja on käytettävissä tarvittaessa. (Kettulan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma, 2012.)

Kettulan päiväkodissa huomioidaan lapsen kokonaisvaltainen kehitys ja toimintaa ohjaa lapsilähtöisyys ja yksilöllisyyden huomioiminen. Toiminnan lähtökohtana on, että lapsi saa olla lapsi. Kettulan tarjoama päivähoito on turvallista, välittävää ja joustavaa ottaen huomioon perheiden tarpeet. Vaalimme kiireetöntä ilmapiiriä ja tätä kautta lasten on mahdollista toimia itselleen sopivin haastein leikkien, oppien ja liikuen. Itsetunto pääsee kehittymään, kun lapsi kokee onnistumisia ja ilon hetkiä vertaisryhmässään. Kohtelemme lapsia tasavertaisesti ja luomme heille mahdollisuuden kehittyä jokainen omaan tahtiinsa. Vaalimme lapsuutta ja ohjaamme lasta ihmisenä kasvamisessa. Jotta lapsi voi kehittyä omana ainutlaatuisena persoonallisuutenaan, kunnioitamme lasten yksilöllisyyttä. Lapsen toimiessa vertaisryhmässään ryhmän sääntöjen ja toimintatapojen mukaan oppii hän samalla ottamaan muut huomioon ja välittämään heistä. Jotta lapsi oppii pikkuhiljaa huolehtimaan itsestään ja muista on hänen omatoimisuuttaan ja itsenäisyyttään lisättävä asteittain. (Kettulan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma, 2012.)

Kasvattajayhteisö muodostuu motivoituneista ja ammatistaan ylpeistä työntekijöistä. Kasvattajayhteisön tulee olla valmiina kriittiseenkin itsearviointiin, kehittääkseen arkea toimivammaksi ja mielekkäämmäksi. Työpaikan hyvinvointi koostuu jokaisen kasvattajan vastuusta pitää hyvinvoinnista kiinni. Kasvatusympäristö koostuu Kettulassa fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta kokonaisuudesta. Turvallisuus, viihty-

vyys ja terveystieteiden näkökulmat on otettu huomioon tilajärjestelyissä. Tilat ovat värikkäät ja valoisat sekä päiväkotiryhmissä on erilaisia jakotiloja, jotka mahdollistavat pienryhmätoiminnan ja teemaleikit. Materiaalit ja välineet ovat asetettu lasten ulottuville ikätason mukaisesti, näin kannustetaan lapsia omatoimiseen toimintaan lähtökohtana lasten mielenkiinnon kohteet. (Kettulan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma, 2012.)

Lapsen oma kiinnostus, oppimishalu ja oma aktiivisuus ovat oppimisen kannalta tärkeitä tekijöitä. Lapsi tarvitsee oppiakseen virikkeitä antavan ympäristön, jossa saa kokeilla ja tutkia erilaisia asioita. Kasvattajilla on oppimistapahtumassa suuri vastuu ja se näkyy herkkyytenä huomata lapsen tunteet sekä vireystila, tätä kautta kasvattaja muokkaa toimintaa kulloiseenkin tilanteeseen sopivalla tavalla. Kettulan päiväkodissä on hyvät puitteet monenlaiselle leikille ja henkilökunta ymmärtää ja kunnioittaa leikin merkityksen lapselle. Leikin kautta lapsi kokeilee rajojaan, harjoittelee sosiaalisia taitojaan ja opettelee yhteistoimintaa kavereiden kanssa. Tarkoituksena on luoda rauhallinen ja suotuisa leikkiympäristö sekä antaa lapsille aikaa leikkiin. Kasvattajat ovat aktiivisesti läsnä lasten leikeissä osallistuen, ohjaten ja havainnoiden. (Kettulan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma, 2012.)

Varhaiskasvatuksen sisältöalueet eli oppimisorientaatiot: matemaattinen, luonnontieteellinen, historiallis-yhteiskunnallinen, esteettinen, eettinen ja uskonnolliskatsomuksellinen sisältyvät Kettulan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaan. Edellä mainittujen lisäksi Kettulan päiväkodin henkilökunta haluaa nostaa sisältöalueiksi myös motorisen kehityksen, oman kehon hahmottamisen ja kielen kehityksen sekä vuorovaikutuksen. (Kettulan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma, 2012.)

Kettulan päiväkodissä pienryhmätoimintaa on viime aikoina tehostettu tietoisesti kaikissa lapsiryhmissä. Tällä tavoitellaan sitä, että lapset pääsevät toimimaan pienemmissä ryhmissä kasvattajan ohjauksessa tai omatoimisesti ja lapsia pystytään huomioimaan paremmin yksilöllisesti. Pienryhmätoiminta luo toimintaan ja siirtymätilanteisiin rauhallisuutta. (Kettulan varhaiskasvatussuunnitelma, 2012.)

3 VARHAISKASVATUS

3.1 Päivähoito- ja varhaiskasvatuspalvelut

Varhaiskasvatuspalvelut muodostavat osan lapsi- ja perhepalveluista ja lapsiperheiden tukipalveluista. Lasten päivähoito kuuluu erityisiin sosiaalipalveluihin, joista säädetään omalla lailla. Lasten päivähoito on peruspalvelu ja kuntien velvollisuus on huolehtia sen järjestämisestä lain nojalla. Lasten päivähoito rahoitetaan kunnissa pääosin yhteiskunnan varoista. Varhaiskasvatuspalveluita voivat järjestää kunnan lisäksi myös yksityiset palveluiden tuottajat. (Järvinen, Laine, Hellman – Suominen 2009, 97 - 98.)

Perheen yhteiskunnallinen asema tai asuinpaikka ei saa vaikuttaa päivähoidon saatavuuteen, vaan yhteiskunnan on taattava laadukkaat päivähoitopalvelut kaikille sitä tarvitseville. Näin taataan kaikille lapsille mahdollisuus saada varhaiskasvatusta ja vanhemmat saavat lapsilleen päivähoitopaikan, sitä tarvitessaan. Kunnan järjestämä päivähoito on tarkoitettu kaikille alle kouluikäisille lapsille. (Järvinen ym. 2009, 98.)

Varhaiskasvatusta ja sen järjestämistä säätelee voimassaoleva päivähoitolaki. Kansainväliset lapsen oikeuksia määrittelevät sopimukset, kansalliset säädökset ja muut ohjaavat asiakirjat luovat perustan suomalaiselle varhaiskasvatukselle. Yhteiskunnan arvot ja kulttuuri ovat päivähoitokasvatuksen juuret. (Järvinen ym. 2009, 116.)

Laki lasten päivähoidosta sanoo, että päivähoidon tulee omalta osaltaan tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä lapsen lähtökohdat huomioon ottaen suotuisa kasvuympäristö. Lapsen iän ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti päivähoidon tulee yleinen kulttuuriperinne huomioon ottaen edistää lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä sekä tukea lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta. (Laki lasten päivähoidosta 304/1983, 2 a§.)

3.2 Varhaiskasvattaja

Varhaiskasvatuksen henkilökunta muodostuu erilaisista tiimeistä, joissa on eri alojen ammattilaisia. Näillä tiimeillä on yhteinen päämäärä ja toimintamalli. Päiväkodissa työskentelee johtaja tai esimies, lastentarhaopettajia ja lastenhoitajia sekä muuta henkilökuntaa. (Järvinen ym. 2009, 94.)

Ammattikasvattajan kasvatustietoisuus näkyy kasvattajan toiminnassa ja teoissa. Kasvattajan tulee tietoisesti pohtia, eritellä ja arvioida toimintaansa, jotta hän kehittyy kasvattajana. (Järvinen ym. 2009, 19.) Kasvattajat ovat erilaisia yksilöitä vahvuuksineen ja puutteineen. Oma temperamentti on hyvä tunnistaa, koska sen kautta voi arvioida sekä kehittää itseään varhaiskasvattajana. Kasvattaja pystyy parhaiten arvioimaan lapsen taitoja, kun hän itse tiedostaa oman oppimiskäsityksensä tai kasvatustyykinsä. Kasvattajien ollessa koko ajan läsnä ja mukana lasten toiminnassa, luodaan ihanteellinen ympäristö kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle ryhmässä. (Koivunen 2009, 122 – 123.)

Ammatillisen pätevyyden lisäksi kasvattaja tekee työtään omalla persoonallaan. Tämän vuoksi kasvattajan on erittäin tärkeää tuntee itsensä, oma persoonansa, omat varjonsa ja omat vahvuutensa. Kasvattajan tulee osata erottaa työhön liittyvät haasteet osana ammattitaitoa ja työntekoa, eikä hän saa loukkaantua niistä henkilökohtaisella tasolla. (Koivunen 2009, 129.)

3.3 Lapsilähtöisyys

Kasvatuksen lähtökohtana tulee olla lapsen tarpeet ja kiinnostuksen kohteet. Lapsilähtöisyys on lapsen kulttuuriin, kokemuksiin ja toimintaan pohjaava oppimis- ja opettamisprosessi. Kasvattajat mahdollistavat, että lapsi voi jokaisena päivänä leikkiä, liikkua, tutkia ja ilmaista itseään. Lapsilähtöisessä toiminnassa on tärkeää nähdä jokainen lapsi ainutlaatuisena yksilönä ja huomioida lapsen omat tunteet, ajatukset, kiinnostuksen kohteet, mielipiteet, vahvuudet ja kehittymistarpeet. Kasvattajan on tärkeää nähdä lapsi aktiivisena tekijänä, toimijana, tutkijana ja leikkijänä. Kasvattaja tarvitsee tietoa lapsen ja lapsiryhmän tarpeista ja kokemuksista. Paras tapa kerätä tie-

toa on keskustella vanhempien kanssa ja havainnoida lapsia. Lapsilähtöinen toiminta merkitsee lapselle mahdollisuutta kehittää omaa toimintaansa, ajatteluaan, ilmaisuaan ja tunteitaan. Varhaiskasvatuksessa lapsilähtöinen toiminta painottaa opettamisen sijaan lasten omaa tutkimista, oppimista ja itse tekemistä ohjatusti. Voidaan sanoa, että lapsilähtöinen toiminta on asennoitumistapa lapseen ja lapsen arjessa eteen tuleviin tilanteisiin. (Järvinen ym. 2009, 34 – 36.)

Tutkimusten mukaan, erityisesti yli 40 vuotta jatkuneessa suomalaisessa Lapsesta aikuiseksi – tutkimuksessa on todettu, että lapsilähtöinen kasvatusta on lapsen edun mukaista. Tämän vuoksi lapsilähtöinen toiminta kuuluu suomalaiseen varhaiskasvatukseen. Tutkimukset osoittavat, että lapsilähtöinen kasvatusta edistää lapsen sopeutumista yhteiskuntaan, tukee lapsen itsetuntoa ja edistää myöhemmin suoriutumista koulumaailmassa. (Järvinen ym. 2009, 36.)

3.4 Kasvatusvuorovaikutus

Kasvatusvuorovaikutus kuuluu kasvatuksen ammattilaisten keskeisiin osaamisalueisiin. Kasvatusvuorovaikutuksen tasot ja toimintakentät näkyvät koko ajan päiväkotien arjessa. Tämän vuoksi ammattikasvattajien on tärkeä tiedostaa arjen erilaisiin tilanteisiin kietoutuvat vuorovaikutustasot ja kentät. (Karila, Alasuutari, Hännikäinen, Nummenmaa, Rasku – Puttonen 2006, 8.)

Teoksessaan Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Kalliala toteaa seuraavaa: ”Aikuisten ja lasten vuorovaikutus sävyttää päiväkodin kaikkea toimintaa. Päivittäinen kanssakäyminen värjää kaiken iloisin ja lämpimin, apein ja kylmin tai mitäänsanomattoman neutraalein sävyin. Aikuiset ovat avainasemassa huolimatta siitä, että myös lapset vaikuttavat sekä yksilöinä että vertaisryhmänä päiväkodin ilmapiiiriin.” (Kalliala 2008, 11.)

Kasvattajan tulee erilaisissa vuorovaikutustilanteissa muistaa asettua lapsen tasolle ja ottaa häneen katsekontakti. Tämä korostuu entisestään tilanteissa, joissa aikuisella tai lapsella on erityisen tärkeää asiaa viestittävänään. Kun aikuinen menee lapsen tasolle ja aidosti kuuntelee lapsen viestejä lapselle jää kokemus siitä, että häntä kuunnellaan

ja hänen asiansa on tärkeä. Kasvattajan tulee käyttää lapselle puhuessaan sanoja, joita lapsi ymmärtää eikä sanoja tulisi käyttää liikaa. Kasvattajan äänensävy paljastaa aikuisen tunteet lasta sekä työtä kohtaan. (Koivunen 2009, 47.)

Lapsen ihmisenä kasvamisen ehtona pidetään hyvää vuorovaikutusta. Lapsen täytyy päästä turvallisen aikuisen kanssa jakamaan tunteitaan ja ajatuksiaan, huoliaan ja ilojaan, elämäntuskaansa, onneaan ja olemassaoloaan. Kun tämä toteutuu, helpottuu kasvu. Lapsen turvallisuuden tunne vahvistuu, kun lapsi voi olla hyvässä vuorovaikutuksessa turvallisten aikuisten kanssa. Lapsi oppii luottamaan elämän kantavuuteen, kun hänen turvallisuuden tunne vahvistuu. Lähiympäristö opettaa miten ja millaisilla ehdoilla ihminen saa olla yhteydessä toisten kanssa ja tämä tapahtuu lapsen eri kasvuvaiheissa. (Mattila 2011, 67 – 68.)

Kasvun ja vahvistumisen perustava pinta on jatkuvuuden tunnetta vahvistava arki ja elämän tasaisuus. Arki muodostuu vuorovaikutuksesta, tunneilmastosta ja elämän rakenteista, kun nämä ovat riittävän jäsenyneitä, selkeitä ja ennalta aavistettavia kannattelevat ne lasta. Tavallisen yhdessäolon kautta lapsi kokee turvallisuutta, huolenpitoa, kunnioitusta ja nähdyksi tulemistä. (Mattila 2011, 69.)

Hyvässä kohtaamisessa lapsen ei tarvitse tavoitella aikuisen ihailua, kelpuutusta tai hyväksyntää, hän voi tulla ja olla tilanteessa omana itsenään. Lasta tarvitsee kaikesta huolimatta ohjata ja opastaa monissa asioissa ja tarvittaessa asettaa myös rajoja. Lapsi tarvitsee toistuvasti huolenpidon ja kelpaavuuden kokemuksia, jota lähiaikuiset parhaiten välittävät lapselle osoittamalla, että lapsesta huolehtiminen on hyvä asia ja se tehdään mielellään. (Mattila 2011, 77.)

3.5 Leikki

Leikissä näkyy vapaaehtoisuus, ennakoimattomuus, tuottamattomuus, säännönmukaisuus ja mielikuvitus. Leikki saa usein sisällön todellisuudesta, mutta leikki erottuu muusta elämästä. Leikkiessään lapsi yhdistää henkilökohtaisen ja ulkoisen todellisuuden. Lapsen emotionaalinen, sosiaalinen ja kognitiivinen kehitys tarvitsee kehittyäkseen leikkiä. Leikkiessään lapsi harjaannuttaa kielellisiä taitojaan, syy – seuraus

ajatteluaan, joustavaa yhdistelemistä, luovaa ajatteluaan, ongelmanratkaisutaitojaan ja hän oppii kykyä erottaa todellisuutta leikistä. Leikin kautta on lapselle mahdollista opettaa esineiden käsittely- ja toimintatapoja, yhteistoimintaa muiden kanssa, elämässä tarvittavia sääntöjä ja omien tunteiden säätelyä. Leikkiä tarvitaan myös kasvattamaan lapsen itsetuntoa ja – luottamusta sekä leikin kautta lapsi oppii luottamaan omiin kykyihinsä. Leikki sisältää sosiaalista vuorovaikutusta, moraalialia ja arvoja sekä leikissä annetaan ja vastaanotetaan empatiaa yhdessä muiden leikkijöiden kanssa. (Mannerheimin lastensuojeluliiton [www-sivut](http://www.sivut) 2013.)

Lapsi tarvitsee mielekästä toimintaa, harjoittelua ja kokeilemistä, jotta hän kehittyy. Lapsi on kiinnostunut kaikista kehityksen osa-alueista, minkä vuoksi hän liikkuu, puhuu, ajattelee, kysyy, kuuntelee ja puuhailee suurimman osan ajasta. Lapsi tarvitsee toimintaa oppiakseen, harjaantuakseen, käsitelläkseen sisäistä maailmaansa ja käydäkseen läpi tunteitaan. Toiminnan eli usein leikin kautta lapsi oivaltaa uusia asioita itsestään ja ympäristöstään, oppii uusia näkökulmia ja hänen itsetuntonsa ja minäkuvansa selkiytyy. Edellä mainittu toiminta voi näyttää aikuisesta pelkältä leikiltä, mutta todellisuudessa se on arkipäivän terapiaa. Itsestä ja ympäristöstä tuleviin paineisiin lapsi sopeutuu leikin kautta ja samalla etsii niille luovia ratkaisuja. Lapsi voi leikkiessään harjoitella tarvittavia taitoja ilman, että hän pelkää epäonnistua. (Mannerheimin lastensuojeluliiton [www-sivut](http://www.sivut) 2013.)

Lapsi oppii leikkiessään, mutta ei leiki sitä varten, että oppisi. Hyvä ja kestävä tapa lapsen oppimiselle on järjestää hänelle tarpeeksi leikkiaikaa. Arjen puuhastelussa voi hyvin hyödyntää lapsen innostusta oppia ja omaksua leikinomaisesti tärkeitä taitoja. Leikissä on tärkeää, että se tapahtuu lapsen ehdoilla, jotta sen kautta oppiminen on iloista ja elämänläheistä. Oppimiseksi nähdään myös luovuuden kehittymien ja ongelmanratkaisutaidot. Lapsen ollessa utelias ja mieli avoinna on ongelmanratkaisukin helpompaa. Luova ihminen ei pelkää olla erilainen. Oppiakseen luovaksi lapsi tarvitsee aikaa, mielikuvitusta, itseluottamusta, tietoa, vastaanottavaisuutta, mielettömyyttä ja kykyä leikkiä. (Mannerheimin lastensuojeluliiton [www-sivut](http://www.sivut) 2013.)

2-3-vuotiaat lapset leikkivät rinnakkaisleikkiä ja siirtyvät pikkuhiljaa vuorovaikutusleikkeihin, jotka ovat juonellisia roolileikkejä. Lasten aito leikki on omaehtoista ja itseohjautuvaa, eikä aikuisen johtamaa ja määrittelemää. Aikuisen tulisi välttää

muokkaamasta ja ohjaamasta leikkiä liiaksi. Leikin kautta lapsen maailma rikastuu ja hän saa elämäänsä sopivasti jännitystä. Leikkiessään lapsi kuvaa sisäisen ja ulkoisen maailmansa tapahtumia. Leikkikavereilla on suuri merkitys leikki-ideoihin ja ideoiden toteuttamiseen. Leikkiyhteisö muodostuu lasten yhteisöstä esimerkiksi päiväkotiryhmästä. Tänä päivänä leikki on uhattuna, koska lapsuus lyhenee ja näin ollen leikit loppuvat liian aikaisin. On monia lapsia joilta puuttuu mahdollisuus leikkiin tai heidän leikkimiskykyä rajoitetaan. Tämän päivän lasten leikkimaailma on köyhtynyt ja leikki voi olla pelkkää riehumista ja lapsen kyky keskittyä leikkiin on vaikeutunut. Lapset ottavat leikkeihinsä mallia televisiosta ja näin ollen mielikuvitukselle ei jää tarpeeksi tilaa ja leikit voivat sisältää väkivaltaa. (Mannerheimin lastensuojeluliiton www-sivut 2013.)

4 TIIMITYÖ

Työyhteisön toimivista ja perustehtävää tukevista rakenteista vastaa esimies. Jokainen työntekijä vastaa siitä, että pitää tehdyistä sopimuksista kiinni ja työskentelee niiden mukaan, kun toimivat rakenteet on luotu. Rajat ja raamit muodostuvat työlle ja työyhteisölle toimivien rakenteiden kautta. Kun esimies asettaa rajat työyhteisölle hän osoittaa välittämistä ja huolen pitämistä työyhteisöstä. Rajattomuus lisääntyy, jos rajoja ei kyetä asettamaan. Yhteisö- ja tiimitason prosessit saadaan hallintaan ja työyhteisön itseohjautuvuus lisääntyy, kun rakenteet ovat kunnossa. (Mikkola & Nivalainen 2009, 60.)

Katzenbach & Smith määrittelee tiimin pieneksi ryhmäksi ihmisiä, joilla on yhteinen päämäärä, suoritustavoitteet ja toimintamalli. Heillä on myös toisiaan täydentäviä taitoja. Tiimityössä ei riitä pelkkä rinnakkain työskentely, vaan jokaisen tiimin jäsenen on puhallettava yhteen hiileen. Vuorovaikutussuhteet korostuvat tiimityöskentelyssä ja ne helpottavat työntekijöiden jaksamista. Tiimityöskentelyssä tarvitaan avointa keskustelukulttuuria, joka on tiimityön tärkein työväline. Toimivassa tiimissä uskalletaan puhua vaikeistakin asioista. (Mäkisalo 2003, 92 – 93.)

Päiväkodin tiimit muodostuvat 3 – 6 työntekijästä ja heidän on oltava valmiita ja motivoituneita työskentelemään yhdessä muiden kanssa ja eri ammattiryhmien edustajien kesken. On olemassa töitä, joita voi suorittaa hyvinkin itsenäisesti, mutta tänä päivänä se ei ole mahdollista varhaiskasvatusympäristössä. (Mikkola & Nivalainen 2009, 76.)

Se miten tiimin yksittäiset jäsenet sitoutuvat yhdessä tehtyihin sopimuksiin ja pelisääntöihin sekä miten he toimivat yhdessä määritellyn perustehtävän mukaan, vaikuttaa tiimityön laatuun ja onnistumiseen. Tiimityössä on kyse jokaisen työntekijän omista rajoista, vuorovaikutustaidoista ja ammatillisuudesta. (Mikkola & Nivalainen 2010, 10.)

Omaa ammatillisuuttaan ja ammattitaitoa voi kehittää, kun muut tiimin jäsenet ja heidän toimintansa toimii peilipintana. Oppimisen ja ammatillisen kasvun mahdollistaa jatkuva keskustelu ja palautteen anto tiimin jäsenten kesken. Työskentely olisi hankalampaa ilman tiimin jäsenten palautetta. Painetta tiimitason ja yksilötason muutokseen vahvistaa yhteisen linjan pitäminen. Ympäristössä, jossa jokainen aikuinen asettaa rajoja johdonmukaisesti ja ohjaa sekä kannustaa lasta päivittäisissä tilanteissa vahvistuu lasten omat rajapinnat. (Mikkola & Nivalainen 2009, 76.)

5 PIENRYHMÄTOIMINTA

Työtapana pienryhmätoiminta on lapsilähtöistä toimintaa, siinä hoivan, kasvatuksen ja opetuksen keskiössä on lapsen hyvinvointi ja osallisuus. Lapset pystyvät tuomaan esille ajatuksiaan ja tekevät aloitteita rohkeammin, kuin isossa ryhmässä. Pienryhmätyöskentely mahdollistaa kasvattajalle sen, että hän voi keskittyä lapsiin yksilöllisemmin. Pienryhmätoiminnan kautta on mahdollista rakentaa kasvatusympäristö, jossa huomataan yksilöt ja lasten erityisyys. Kasvattaja pystyy osallistumaan ja tukemaan lasten leikkiä omassa pienryhmässään. Toiminta pysyvässä pienryhmässä vahvistaa lapsen turvallisuuden tunnetta ja kiinnittymistä ryhmän lapsiin ja aikuisiin. (Mikkola & Nivalainen 2012, 9.)

Päiväkodeista löytyy erilaisia ryhmiä. Toinen ryhmä voi olla hyvin meluisia, levoton ja lasten suhteet voivat olla konfliktierkkiä, kun taas toinen ryhmä voi olla rauhallinen ja ilmapiihiltään lämmin ja lasten on helppo keskittyä toimintaan. Kasvattajien oma levottomuus tai rauhallisuus vaikuttaa ryhmän toimintaan. On todettu, että rauhallisessa lapsiryhmässä aikuiset ovat koko ajan läsnä lasten toiminnassa. Vuorovaikutussuhteiden määrä vaikuttaa olennaisesti vuorovaikutuksen toimivuuteen. Kasvattajalla jää vähemmän aikaa keskittyä yhteen lapseen, jos päiväkodin ryhmät ovat suuria. (Koivunen 2009, 50 – 51.)

Mikkola ja Nivalainen toteavat, että pienryhmätoiminta on tarpeellista ja toimivaa päiväkodin arjessa. Pienryhmässä lapsen on helpompaa ja turvallisempaa hallita toimintaansa, tulla näkyväksi yksilönä ja olla oma itsensä. Aikuinen pystyy tukemaan, havainnoimaan ja suuntaamaan lasten toimintaa pienessä ryhmässä paremmin, suureen ryhmään verrattuna ja näin lapsi saa rauhassa toimia taidoilleen sopivalla tasolla. (Mikkola & Nivalainen 2009, 31 – 32.)

Yksittäinen lapsi jää helposti huomaamatta suurryhmätilanteissa, kun aikuisen energia menee koko ryhmän ohjaamiseen. Haastavan suurryhmätilanteesta tekee se, että lapsi tarvitsee ja hakee huomion myös näissä tilanteissa. Aikuisen vuorovaikutuksesta menee iso osa siihen, että hän saa pidettyä ryhmän järjestyksessä erilaisin käskyin ja merkein. Suurryhmätilanteet ovat usein levottomia, koska lapset eivät selviä vielä pitkiä aikoja ilman aikuisen kannattelua, eivätkä he saa toisilta lapsilta kannattelua psyykelleen. (Mikkola & Nivalainen 2009, 32 – 33.)

Pienryhmätoiminta perustuu vuorovaikutuksen suunnitteluun ja mahdollistamiseen. Hyvän vuorovaikutuksen myötä lapsi saa psyykelleen aikuisen kannattelevaa vuorovaikutusta, kun hän sitä tarvitsee. Pienryhmässä lapsi oppii suhteuttamaan omia taitojaan tilanteisiin sopivaksi ja hän oppii tunnistamaan omien tekojensa seurauksia ja sitä miten ne vaikuttavat toisiin ihmisiin. (Mikkola & Nivalainen 2009, 33.)

Pienryhmät mahdollistavat toiminnan eriyttämisen. Henkilökunnan on suunniteltava yhdessä toimintaa, jotta kokonaisuus pysyy hallinnassa ja tätä kautta kaikille tiimin jäsenille on selvää mitä pienryhmissä tapahtuu. Vaikka pedagoginen vastuu on ryhmän lastentarhanopettajalla, on luotettava että jokainen työntekijä selviytyy pien-

ryhmien vetämisestä. On tärkeää hyödyntää jokaisen työntekijän osaaminen. Kun jokainen kasvattaja pääsee vastaamaan oman pienryhmän toiminnasta, niin oppiminen ja ammattitaito vahvistuvat ja monipuolistuvat. Jokaisen työntekijän on tiedostettava pienryhmätoiminnan kokonaisuus, jotta ryhmät eivät ala elämään omaa elämäänsä. (Mikkola & Nivalainen 2009, 36.)

6 TEORIASTA TOIMINTAAN

6.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallinen opinnäytetyö on työelämän kanssa tehtävä kehittämistyö. Tavoitteena on käytännön toiminnan kehittäminen, ohjeistaminen, järjestäminen tai järjeistäminen ammatillisessa kentässä. Yleensä toiminnalliseen opinnäytetyöhön tarvitaan toimeksiantaja. Toteutustapa määritellään ja toteutetaan kohderyhmän mukaan. (Ammattikorkeakoulun [www-sivut 2006](#).)

Toiminnallinen opinnäytetyö koostuu kahdesta osasta. Työ sisältää toiminnallisen osuuden ja opinnäytetyöraportin eli koko prosessin dokumentoinnin ja arvioinnin huomioiden tutkimusviestinnän keinot. Toiminnallisessa opinnäytetyö kokonaisuudessa tulisi näkyä ammattiteorian hallitseminen ja tunteminen, sen vuoksi toiminnallisen opinnäytetyöraportin tulee aina sisältää teoreettinen viitekehysosuus. (Ammattikorkeakoulun [www-sivut 2006](#).)

Toiminnallisen opinnäytetyön tekijän täytyy osoittaa teoreettinen lähestymistapa ja perustella teorian valinta, jotta tutkiva ote näkyy työssä. Toiminnallisessa opinnäytetyöraportissa tulee näkyä tehtyjen valintojen ja ratkaisujen perustelu sekä tekijän pitää pystyä suhtautumaan kriittisesti omaan tekemiseen ja kirjoittamiseen unohtamatta syvällistä pohdintaa. Toiminnallinen opinnäytetyö rakentuu työn tietoperustan pohjalle, josta työn viitekehys tarkentuu. (Ammattikorkeakoulun [www-sivut 2006](#).)

Olen aloittanut työskentelyn Kettulan päiväkodissa lokakuussa 2011, tehden lastenhoitajan sijaisuuksia sosionomi opintojen rinnalla pääasiassa Luvian Kettulassa. Olen

valmistunut lähihoitajaksi keväällä 2007 ja tehnyt ennen sosionomi opintoja töitä lastenhoitajana eri työnantajilla. Keväällä 2012 työnantajani tarjosi minulle vastaavan lastentarhanopettajan paikkaa Ulvilan Kettulasta 2-3-vuotiaiden Nassikoiden ryhmästä. Otin paikan ilolla vastaan ja työni alkoi elokuussa 2012.

Kevät 2012 oli kiireistä aikaa opinnäytetyön aihe valinnan suhteen. Työnantajani järjesti työyhteisölle Petteri Mikkolan koulutuksen tiimityöskentelystä keväällä 2012. Mikkola sivusi koulutuspäivän aikana myös pienryhmätoimintaa. Luin koulutuksen jälkeen Petteri Mikkolan ja Kirsi Nivalaisen kirjoittaman kirjan Lapselle hyvä päivä tänään. – näkökulmia 2010 – luvun varhaiskasvatukseen -. Kirjaa olen käyttänyt suhteellisen paljon opinnäytetyöni teoreettisessa osuudessa. Toki kirjasta on ollut paljon apua myös käytännön työssä. Koulutuksen jälkeen ja kirjan luettuani sain idean opinnäytetyöni aiheeksi. Haluaisin lähteä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienryhmätoimintaa tulevaan omaan ryhmääni eli Nassikoihin. Kerroin työnantajalleni toiminnallisen opinnäytetyöni ideasta ja hän hyväksyi sen. Opinnäytetyöprosessi lähti siis liikkeelle keväällä 2012.

Opinnäytetyöni teoreettinen viitekehys muodostuu varhaiskasvatuksesta, tiimityöstä ja pienryhmätoiminnasta. Aikaisemman työhistoriani ja sosionomi opintojen tuoma kokemus varhaiskasvatuksesta kaipasi lisää syventämistä ja sen vuoksi valitsin varhaiskasvatuksen yhdeksi teoriaosuuden aiheeksi. Erityisesti halusin syventyä kasvatusvuorovaikutukseen, lapsilähtöiseen toimintaan ja lasten ominaiseen tapaan oppia eli leikkiin. Toki myös se, että tein opinnäytetyöni varhaiskasvatukseen vaikutti suuresti valintaani. Tietoista tiimityötä pidän hyvin tärkeänä aiheena, koska onnistunut tiimityöskentely luo hyvät puitteet terveelle työyhteisölle ja helpottaa arjessa työskentelyä. Lisäksi koin sen tarpeelliseksi, koska aloitin uudessa työyhteisössä ja tiimissä. Teoria pienryhmätoiminnasta oli luonteva valinta, koska työni nivoutuu sen ympärille. Teoriatietoa lähdin etsimään varhaiskasvatusalan kirjallisuudesta. Tutustuin tässä vaiheessa myös aikaisemmin tehtyihin opinnäytetöihin pienryhmätoiminnasta sekä vierailin eri päiväkotien internetsivuilla. Toiminnallinen osuus koostuu pienryhmätoiminnan suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista sekä miten pienryhmätoiminta jatkuu ryhmässäni tulevaisuudessa.

Toiminnallisen opinnäytetyöni nimi ”Nassikat pienin askelin kohti pienryhmätoimintaa” on osoittautunut hyvin osuvaksi, koska pienin askelin on todella edetty, välissä

menty hurjasti eteenpäin ja toisinaan tultu myös takapakkia lähtöpisteeseen päin. Tämä johtuu siitä, että mitään suuria muutoksia ei varhaiskasvatuksessa voi lähteä kerralla toteuttamaan ja myös siitä, että ryhmässämme sekä tiimissämme tapahtui jonkin verran muutoksia syksyn 2012 aikana. Vuoden 2013 alussa tilanteemme helpotti, kun lapsiryhmä ja aikuiset vakiintuivat.

Maaliskuussa 2013 työnantajani järjesti työyhteisölle koulutuspäivän pienryhmätoiminnasta. Kouluttajana toimi Kirsi Järvinen. Koulutus oli hyvin antoisa ja antoi lisää hyviä vinkkejä pienryhmätoiminnasta sekä vahvisti tietoisuutta pienryhmätoiminnan tarpeellisuudesta tämän päivän päiväkodeissa, suurten lapsiryhmien vuoksi. Voisi sanoa, että Järvisen koulutus sysäsi Nassikoiden ryhmän pienryhmätoiminnan kunnonla vauhtiin, vaikka toki olimme tehneet kovasti töitä pienryhmätoiminnan eteen syksystä 2012 asti.

Syyskuussa 2012 Kettulan päiväkodissa järjestettiin vanhempainilta. Vanhempainillassa pääsin esittelemään Nassikoiden ryhmän lasten vanhemmille toiminnallisen opinnäytetyöni aiheen ja kerroin vanhemmille pienryhmätoiminnasta päiväkodissa. Nyt syyskuussa 2013 pääsin vanhempainillassa kertomaan mitä pienryhmätoiminnalle kuuluu tällä hetkellä. Sain aikaiseksi keskustelua vanhempien ja henkilökunnan välillä ja vanhemmat antoivat hyvää palautetta pienryhmätoiminnasta ja kysyivät rohkeasti, jos jokin pienryhmätoiminnassa herätti kysymyksiä ja tarkennuksia.

6.2 Miksi pienryhmätoimintaa?

Pienryhmätoiminta ja sen kautta mahdollisesti saavutettava hyvä kasvatustuotos, lapsilähtöinen toiminta, leikin mahdollistaminen ja rauhalliset siirtymätilanteet ovat asioita miksi kiinnostuin pienryhmätoiminnan toteuttamisesta. Työnantajani järjestämät koulutukset tiimityöstä ja pienryhmätoiminnasta, sekä Mikkolan ja Nivalaisen kirjoittaman kirjan: Lapselle hyvä päivä tänään. – näkökulmia 2010 – luvun varhaiskasvatukseen - ansiosta kiinnostuin kyseisestä aiheesta.

Aikaisempi työhistoria päivähoidossa on antanut minulle tiettyä peilipintaa vertailla suurryhmätilanteita ja pienryhmätilanteita. Muistan monesti ahdistuneeni suurryhmä-

tilanteissa kovasta metelistä ja kaaoksesta esimerkiksi eteistiloissa, kun koko ryhmä pukee tai riisuu samaan aikaan. Näissä tilanteissa en varmasti ole ollut useinkaan parhaimmillani kasvattajana, enkä koe kohdanneeni lapsia yksilöllisesti. Minua on monesti mietityttänyt leikkitilanteet isoissa ryhmissä, kun on ollut vielä niin, ettei leikkitilanteita tai leikkitiloja ole järjestetty tietoisesti ja järjestelmällisesti. Näissä tilanteissa ja tiloissa lasten leikki ei välttämättä pääse alkuun ollenkaan ja leikistä tulee pelkkää vaeltelua paikasta/leikistä toiseen. Toivoin pienryhmätoiminnan hyvällä suunnittelulla ja toteutuksella pystyväni vaikuttamaan myös tähän.

Halusin tiimini kanssa suunnitella, kokeilla ja toteuttaa pienryhmätoimintaa ryhmäsämme, koska mielestäni se on hyvin lapsilähtöistä toimintaa ja lapsilähtöisyys on yksi päiväkotimme kantavista arvoista. Pienryhmätoiminta antaa myös hyvät mahdollisuudet kasvatusvuorovaikutukselle ja on helpompi keskittyä näkemään yksittäinen lapsi arjen tiimellyksessä. Pienryhmätoiminnalla halusin myös mahdollistaa rauhallisemman ympäristön ja melutason laskun. Itselleni leikin mahdollistaminen lapsille on tärkeää. Kun leikitään pienissä ryhmissä, on lapsilla aivan erilaiset mahdollisuudet valita leikkinsä ja keskittyä niihin sekä aikuisen on pienessä ryhmässä helppo ohjata, osallistua tai havainnoida leikkiä. Halusin lähteä myös miettimään siirtymätilanteita ja niiden toimivuutta isossa ryhmässä ja olemmekin saaneet luotua mieluisat ja järkevät siirtymätilanteet ryhmäämme.

6.3 Nassikoiden ryhmä ja tiimi

Toimintakaudella 2012 – 2013 Nassikoiden ryhmäkoko hieman vaihteli. Tammi-kuussa 2013 lapsilukumääräksi vakiintui 17. Elokuussa 2013 Nassikoiden ryhmässä aloitti 20 lasta. Iältään lapset ovat 2-4-vuotiaita. Tyttöjä ryhmässä on kahdeksan ja poikia 12. Kymmenen lapsista oli Nassikoiden ryhmässä jo toimintakauden 2012 - 2013 ja seitsemän lasta siirtyi Nassikoihin Mussukoiden ryhmästä sekä kolme lasta tuli Nassikoihin talon ulkopuolelta. Itse toimin ryhmän vastaavana lastentarhanopettajana ja lisäksi Nassikoissa on toinen lastentarhanopettaja, lastenhoitaja sekä henkilökohtainen avustaja. Minä, toinen lastentarhanopettaja sekä henkilökohtainen avustaja aloitimme kasvattajina Nassikoissa elokuussa 2012, lastenhoitaja on työskennellyt ryhmässä hieman pidempään.

Kerran viikossa on jokaisella tiimillä mahdollisuus pitää tunnin mittainen tiimipalaveri aamu-ulkoilun aikaan. Ryhmän lapset ovat tämän ajan muiden ryhmien kasvattajien vastuulla. Olemme käyttäneet tiimipalavereissa paljon aikaa pienryhmätoiminnan suunnitteluun ja arvioimiseen. Syksyllä 2012 käytimme paljon aikaa pohtiaksemme tiimityötä ja sen merkitystä sekä rakensimme ja kirjasimme meidän tiimille toimintasäännöt, joita olemme muokanneet tarpeen mukaan.

Nassikoiden ryhmän viikko-ohjelma koostuu seuraavasti:

• Maanantai	Leikki
• Tiistai	Kädentaidot/Leikki
• Keskiviikko	Jumpa/Leikki
• Torstai	Leikki/Oman lelun päivä
• Perjantai	Musiikki/Leikki

Viikko-ohjelmastamme näkyy, että pidämme leikkiä suuressa arvossa ja olemmekin sen halunneet kirjata näkyviin. Toki kaikki muukin viikko-ohjelmaan sisältyvä on oppimisen ja kehittymisen kannalta lapselle tärkeää. Nassikoiden ryhmän lapset ovat vielä pieniä ja sitä tärkeämpänä pidämme riittävää leikki aikaa ja leikin kautta oppimista.

Käytämme arjessa tukiviittomia ja pcs-kuvia sekä valokuvia kommunikoinnin tukena. Tukiviittomia käytetään samanaikaisen puhumisen vierellä. Tukiviittomissa viitotaan keskeiset sanat eli avainsanat. Tukiviittomat lainataan viittomakielestä ja niitä voidaan soveltaa tarpeen mukaan. Puhe, viittomat, ilmeikäs olemuskieli, osoittaminen ja äänensävyjen vaihtelut kuuluvat tukiviittomien käyttöön. Tukiviittomat sopivat hyvin käytettäväksi esim. kuvakommunikaation rinnalla. (Papunetin www-sivut, 2013.) Kuvien käytön perustana on, että lapsi ymmärtää asian tai esineen ja sitä esittävän kuvan yhteyden. (Papunetin www-sivut 2013). Nassikoissa ryhmän päiväjärjestys löytyy pcs-kuvina yhteiseltä tuokiotaululta, pcs-kuvia on myös ryhmätilassa eri paikoissa osoittamassa missä tavaroita ja esineitä säilytetään. Aidot valokuvat otimme käyttöön kesän aikana. Valokuvia käytetään leikkiä valittaessa eli meillä on tuokiotaulussa aidot valokuvat eri leikeistä ja lapsi saa kuvista valita itselleen leikin.

Valokuvien vastakappaleet löytyvät myös leikille osoitetusta paikasta. Lasten ei tarvitse joka kerta valita leikkiä valokuvista, vaan he voivat vapaasti siirtyä esimerkiksi aamupalapöydästä mieluisaan leikkiin. Valokuvia käytämme lähinnä ohjatun aamutuokion yhteydessä, jolloin lapset valitsevat kuvien avulla itselleen mieluisan leikin.

KUVA 1. Nassikoiden ryhmän tuokiotaulu.

6.4 Suunnittelusta toteutukseen

Elokuussa 2012 esittelin toiminnallisen opinnäytetyöni aiheen ja idean toteutuksesta, tiimilleni tiimipalaverissa. Tiedustelin heidän innokkuuttaan lähteä suunnittelemaan ja toteuttamaan opinnäytetyöni tiimoilta pienryhmätoimintaa Nassikoiden ryhmään. Kaikki olivat innoissaan ideasta ja valmiita näkemään vaivaa pienryhmätoiminnan eteen. Pidin kuitenkin aluksi tärkeänä hioa hieman tiimityötä, koska olimme uusi tiimi. Tein meille kaavakkeen liittyen tiimityöhön ja pienryhmätoimintaan, jota sitten kävimme yhdessä tiimipalaverissa kohta kohdalta läpi. (LIITE 1.) Käytin kaavakkeen kokoamisessa apuna Mikkolan ja Nivalaisen kirjoja *Lapselle hyvä päivä tänään* ja *Tiimille hyvä päivä tänään*. Keskustelimme tiimityöstä ja siitä mitä se kenellekin merkitsee sekä kuinka jokainen voi omalla panoksellaan vaikuttaa tiimin ja ryhmän

toimivuuteen. Loimme meidän tiimin toimintasäännöt ja kirjasimme ne ylös sekä jokainen lupasi omalta osaltaan noudattaa niitä. Näihin sääntöihin olemme palanneet ja muokanneet niitä tarvittaessa. Totesimme myös, että toimiakseen pienryhmätoiminta tarvitsee hyvin jäsentyneen ja sitoutuneen tiimin taustalleen. Syksyn aikana käytimme tiimipalavereista paljon aikaa pienryhmätoiminnan pohtimiseen ja siihen miten tulisimme sitä toteuttamaan. Kaikki Nassikoiden ryhmän kasvattajat olivat sitä mieltä, että panostamme aluksi siirtymätilanteisiin ja leikki-tilanteisiin.

Siirtymätilanteissa kokeilimme siirtymistä porrastetusti eli emme lähteneetkään esimerkiksi ulos kaikki kerralla, vaan otimme korkeintaan neljä lasta kerralla wc-tiloihin ja eteiseen pukemaan. Ensimmäisten valmiiden lasten kanssa aikuinen siirtyi ulkoilemaan. Toinen kasvattaja otti seuraavat lapset pienissä ryhmissä wc-tiloihin ja eteiseen pukemaan ja lähetti heidät sitten ulos. Yksi kasvattajista oli ryhmätilassa valvomassa lasten leikkejä ja touhuja. Kun jäljellä oli enää muutama lapsi, lähti viimeinen aikuinen heidän kanssa wc:n kautta eteiseen pukemaan ja ulos. Samaa kaavaa toteutimme sisälle siirtyessä ja ruokailusta lepohuoneeseen siirtyessä. Tämä osoittautui hyväksi tavaksi ja vähensi rauhattomuutta eteistilassa. Teimme tiimini kanssa kovasti töitä, että saimme siirtymätilanteet toimimaan sujuvasti. Tämä toimintamalli siirtymätilanteisiin osoittautui niin hyväksi, että toteutamme sitä tänä päivänäkin hieman muokattuna, koska pienryhmät ulkoilevat eri aikaan. Pienessä ajassa huomattiin, että porrastetulla siirtymisellä pystyy tukemaan lasten omatoimisuutta ja pystyy keskittymään yksittäiseen lapseen paremmin. Lasten omatoimisuuden tukeminen ja yksilöllinen huomioiminen olikin yksi pienryhmätoiminnan tavoitteista. Porrastetuissa siirtymätilanteissa oppi nopeasti huomaamaan ja tietämään yksittäisen lapsen sen hetkiset taidot ja sen missä lapsi voisi juuri sillä hetkellä kehittyä. Syksyn edetessä kevääseen meillä alkoi olla enenevässä määrin omatoimisia pikku pukijoita.

Leikki-tilanteita lähdimme muokkaamaan rauhallisempaan ja jäsentyneempään suuntaan. Yhteisen aamutuokion jälkeen lapset saivat valita itselleen mieluisan leikin. Kasvattajat pitivät huolen siitä, että leikkeihin ei mennyt liikaa lapsia kerrallaan. Aikuiset jakautuivat eri leikkeihin leikkimään, ohjaamaan ja havainnoimaan. Pidimme huolen siitä, että aikuiset vaihtelivat leikkejä, ettei kenellekään tullut tunnetta, että on aina samassa leikissä ohjaamassa. Syy siihen miksi niin järjestelmällisesti menimme mukaan leikkeihin, oli se että saisimme lapset pysymään samassa leikissä pidemmän

aikaa ja pystyimme omalla toiminnalla ruokkimaan leikkiä. Meillä oli myös hyvä tilaisuus opettaa ja ohjata lapsia leikkimään. Leikkiajat samassa leikissä määräytyi lapsen iän ja leikkitaitojen mukaan. Kova työ kannatti, koska lasten leikkitaidot kehittivät huimaa vauhtia ja lapset hyväksyivät Nassikoiden ryhmän leikkisäännöt nopeasti ja turha vaeltelu vähentyi huomattavasti. Lapsista näki myös sen kuinka he nauttivat aikuisen läsnäolosta leikeissä ja toisinaan he pystyivät rauhoittumaan leikkiin, kun tiesivät aikuisen olevan lähetyvillä havainnoimassa leikkejä. Mielestäni meidän kasvattajien sitoutuminen leikkitilanteisiin ja järjestelmällinen toiminta näkyi lasten leikkitaitojen kehityksessä, kun katsoo koko toimintakautta 2012 - 2013. Toimintakauden edetessä lapset leikkivät koko ajan leikkejä pidempään, he löysivät mieluisia leikkikavereita ja leikkejä sekä leikit alkoivat kehittyä enemmän roolileikkeihin ja rinnakkaisleikeistä yhdessä leikkimiseen.

Keväällä 2013 Kirsi Järvisen koulutuksen jälkeen päädyimme laajentamaan pienryhmätoimintaa. Päätimme jakaa ryhmän lapset kahteen eri ryhmään. Minun pienryhmään tuli seitsemän yli kolme vuotiasta lasta ja loput kymmenen alle kolme vuotiasta lasta (keväällä ryhmäkoko oli 17 lasta) toisen lastentarhanopettajan ja lastenhoitajan sekä henkilökohtaisen avustajan ryhmään. Pienryhmät jaettiin ikätason mukaan. Halusimme pysyvät pienryhmät eli aikuiset ja lapset pysyisivät samana toimintakauden loppuun. Tämä sen vuoksi, että koimme lasten ryhmäytyvän paremmin ja meillä aikuisilla olisi mahdollisuus huomioida ryhmämme lapset yksilöllisemmin ja tätä kautta oppia tuntemaan heidän kehityksensä. Uskoimme myös, että pysyvät pienryhmät vahvistavat toistuvana pysyvää arkea. Päätimme kokeilla pienryhmätoimintaa, niin että pienryhmämme ulkoilisivat eri aikaan ja käyttäisivät sisätiloja eri aikaan. Meillä oli mahdollisuus toteuttaa pienryhmätoimintaa tämän muotoisena maanantaista torstaihin aamupäivät eli kello 9.00 – 11.30.

Käytännössä toteutimme pienryhmätoiminnan niin, että minä lähdin oman pienryhmäni kanssa ulkoilemaan heti aamu yhdeksältä ja toinen pienryhmä jäi Nassikoiden ryhmätilaan pitämään aamutuokion ja suorittamaan päivän toiminnan/leikkimään. Sisällä oleva ryhmä siirtyi porrastetusti ulkoiluun kymmeneksi ja minä siirryin oman ryhmäni kanssa sisätiloihin pitämään aamutuokion ja suorittamaan päivän toiminnan/leikkimään. Lasten leikkiessä minä laitoin sängyt lepohetkeä varten valmiiksi ja

katoen ruokapöydät ruokailua varten. Yhdentoista jälkeen ulkoileva ryhmä siirtyi porrastetusti sisälle ja ruokailusta eteenpäin toimimme yhtenä ryhmänä loppu päivän.

Pienryhmätoiminnan toteuttaminen edellä mainitulla tavalla osoittautui hyvin nopeasti kaiken vaivan näön arvoiseksi. Aamupäivät olivat huomattavasti rauhallisempia aikaisempaan verrattuna ja lapsilta alkoi hyvin nopeasti tulla positiivista palautetta. Osa lapsista kertoi suoraan, että on kiva kun sisällä on niin rauhallista, ilman että heitä olisi kasvattaja erikseen johdatellut aiheen pariin. Oli ihana käytännössä huomata, että pienryhmätoiminnan kautta oikeasti pystyy toimimaan lapsilähtöisesti ja huomioimaan lapsia yksilöllisesti. Oli aikaa ja rauhaa kuunnella lasten kuulumisia ja ajatuksia. Aamutuokiotkin olivat paljon rauhallisempia ja lapset jaksoivat keskittyä hienosti, kun paikalla oli vähemmän lapsia kerralla. Aremmat ja ujommatkin lapset uskaltautuivat kertomaan asioitaan paremmin ja he löysivät paremmin mieluisan leikin ja leikkikaverit. Aamun ulkoilut rauhoittuivat, kun kaikki päiväkodin lapset eivät olleet pihassa samaan aikaan ulkoilemassa. Ulkoiluissa pystyi ottamaan lasten toiveita huomioon paremmin, kun joku lapsista ehdotti, että lähdetään viereiseen puistoon, niin sinne usein sitten lähdettiin. Lapset halusivat usein myös päiväkodin viereiselle jalkapallokentälle potkimaan palloa, juoksemaan ja touhuamaan. Pienryhmän kanssa tämäkin toive oli helppo toteuttaa.

Kevät meni opetellessa edellä mainittua pienryhmätoimintaa ja me aikuiset pidimme siitä kynsin ja hampain kiinni, koska se teki työskentelystämme aikaisempaa miellyttävämpää. Meille oli jo keväällä selvää, että syksyllä uuden toimintakauden alkaessa jatkaisimme pienryhmätoimintaa edellä mainitulla tavalla. Pystyimme ennen kesälomia hieman jo hahmottelemaan tulevia pienryhmiä ja ketä kasvattajista toimisi missäkin ryhmässä. Päädyimme siihen, että minä jatkaisin isompien Nassikoiden ryhmässä ja muut kasvattajat jatkaisivat pienempien Nassikoiden ryhmässä.

6.5 Pienryhmätoiminnan nykyhetki ja tulevaisuus

Tänä syksynä 2013 Nassikoissa aloitti 20 lasta. Iältään he ovat 2-4-vuotiaita. Kasvattajina on jatkanut sama tiimi, kun edellisellä toimintakaudella. Tuttu kasvattaja tiimi on hyvä asia, koska olemme nähneet kovasti vaivaa tiimityön ja pienryhmätoiminnan

eteen ja kaikille on viimeisen vuoden aikana auennut ja selkiintynyt meidän yhteinen tapa toimia.

Pienryhmämme saivat nyt nimet itselleen Veikeät Vekarat ja Nauravat Nappulat. Minä toimin Veikeiden Vekaroiden pienryhmän kasvattajana. Veikeitä Vekaroita on ryhmässäni kahdeksan ja he ovat iältään 3-vuotiaita, kaikki lapset täyttävät neljä vuotta helmikuun 2014 loppuun mennessä. Ryhmän toinen lastentarhanopettaja, lastenhoitaja ja henkilökohtainen avustaja toimivat Nauravien Nappuloiden pienryhmän kasvattajina. Nauravia Nappuloita on yhteensä 12 ja he ovat iältään 2-3-vuotiaita. Nassikoiden ryhmässä on osa-aikaisesti hoidossa muutama lapsi eli keskimäärin päivittäiset pienryhmien lapsimäärät ovat pienempiä.

Heti elokuussa kesälomien oltua ohi aloitimme pienryhmätoiminnan eli olemme käyttäneet ulko- ja sisätiloja eri aikaan maanantaista torstaihin. Jatkoimme samalla kaavalla, kuin keväällä eli minun pienryhmäni Veikeät Vekarat ulkoilevat ensin ja Nauravat Nappulat käyttävät sisätiloja ensin ja noin kello kymmenen aamupäivällä teemme vaihdon. Ruokailu alkaa nyt meillä noin kello 11.15 ja siitä eteenpäin olemme yhtenä kokonaisena ryhmänä loppupäivän. Kaikki siirtymätilanteet päivän aikana hoidamme edelleen porrastetusti. Edellä mainitsemani viikko-ohjelma on pysynyt samanlaisena, koska totesimme sen olevan toimiva nykyisenkin ryhmän kanssa.

Pienryhmät alkavat aamutuokiolla, jossa toivotetaan hyvät huomenet, lapset laittavat läsnäolomerkkinsä tuokiotauluun vuorotellen, lasketaan kuinka monta lasta on paikalla ja kuinka monta on kotona, lorutellaan tai lauleskellaan, katsotaan päivän sää ja alustetaan päivän toiminta lapsille. Maanantaisin ja torstaisin aamutuokiot pyritään pitämään suhteellisen lyhyinä, että lapsille jää tarpeeksi aikaa leikkiin. Aamutuokion loppuksi lapset saavat valita mieluisan leikin valokuvista ja laittaa oman läsnäolomerkkinsä valokuvan alle. Tiistaina, kun on kädentaitojen päivä kasvattaja ottaa aamutuokion jälkeen yhden tai kaksi lasta kerrallaan askartelemaan. Muut pienryhmän lapset saavat leikkiä ryhmätilassa omaehtoista leikkiä. Kasvattaja pyytää kaikki lapset vuorollaan askartelemaan. Keskiviikkoisin, kun Nassikoissa on jumppapäivä aamutuokion jälkeen pienryhmän kasvattaja/kasvattajat vetävät pienryhmälle jumpan, jonka jälkeen lapset saavat leikkiä. Ulkoiluilmojen ollessa hyvät käytämme keski-

viikkoisin läheistä jalkapallokenttää hyväksi ja lähdemme sinne liikkumaan. Näinä päivinä ei sisäjumppaa ole, vaan lapset saavat leikkiä sisälläolo aikana.

Tänä syksynä pienryhmätoiminta on tuonut ryhmäämme lisää järjestelmällisyyttä ja koen, että toimintamme on hyvin jäsentynyttä sekä selkeää niin lapsille kuin aikuisillekin. Toki se oli keväälläkin jo rauhallisempaa, mutta nyt toiminta on löytänyt oman paikkansa, keväällä sitä vielä hieman haettiin. Pelkästään jo se, että aamupäivisin lapsia ja aikuisia on sisätiloissa vähemmän kerrallaan vaikuttaa kaikkien jaksamiseen. Toiminta aamupäivisin on hyvin rauhallista ja harvoin meteli ylittää sietämättömän rajan. Aamutuokioista on tullut miellyttävämpiä, koska pienryhmäpäivinä niihin osallistuu kerrallaan vähemmän lapsia. Lapset jaksavat istua paremmin aamutuokion ajan omilla paikoillaan ja he pääsevät enemmän itse ääneen. Koska pienryhmät on jaettu lasten iän ja kehityksen mukaan on toiminta pystytty suunnittelemaan yksilöllisemmin. Esimerkiksi askarteluja suunniteltaessa teemme kaikki saman askartelun, mutta Veikeille Vekaraille voi askartelun toteuttaa hieman haasteellisemmin, kuin Nauraville Nappuloille.

Koen, että nykyisellään toimiva pienryhmätoiminta on hyvin lapsilähtöistä. Lapset saavat vapaammin valita leikkinsä sisätiloissa ja ulkoiluissakin on mahdollisuuksia enemmän, koska kaikki päiväkodin lapset eivät ulkoile samaan aikaan. Tänä syksynä myös Veitikoiden ryhmä on aloittanut pienryhmätoiminnan niin, että he käyttävät sisä- ja ulkotiloja eri aikaan. Olen pystynyt toteuttamaan lasten toiveita, esimerkiksi lähteä päiväkodin ulkopuolelle puistoon, jalkapallokentälle tai metsään retkelle. Pienemmän ryhmän kanssa on helpompi lähteä esimerkiksi puistoon, koska silloin kaikille riittää puistossa tekemistä ja on helpompi valvoa ja osallistua pienemmän ryhmän toimintaan.

Leikkitilanteet ovat nykyisellään hyvin rauhallisia ja lapset osaavat varsinkin Veikeät Vekarat valita hienosti leikkinsä ja leikkiin jaksetaan keskittyä hienosti. Onhan ihan luonnollistakin, että siinä on suuri ero leikkiikö ryhmätilassa koko ryhmän lapset kerrallaan vai pienryhmät. Nauravat Nappulat harjoittelevat leikkiä ja leikkisääntöjä vielä ikänsäkin puolesta, mutta uskon että sieltä on kasvamassa taitavia leikkijöitä. Pienryhmät ovat mielestäni alkaneet nyt jo ryhmäytymään ja kaikki ovat löytäneet mieluisat leikkikaverit, eikä kukaan haluamattaan joudu leikkimään yksin. Itse osallistun

Veikeiden Vekaroiden leikkeihin nykyään enemmän ohjaamalla ja havainnoimalla. Olen huomannut, että jos yritän osallistua leikkiin liikaa leikki saattaa pysähtyä eli selvästi menen häiritsemään lasten leikkiä. Ryhmäni lapset nauttivat kyllä siitä, että olen jossain lähettyvillä ja kommentoin heidän leikkiään tai sitten vaan jutellaan ja hassutellaan leikkien lomassa. Leikeissä lasten äänenkäyttö on muuttunut. Lasten ei tarvitse enää kilpailla huomiosta ja asiansa esille tuomisesta samalla tavalla, kun suurryhmässä. Kasvattajana on helpompi opettaa lapsille oman vuoron odottamista, kun pienemmässä ryhmässä pysyy paremmin perillä kenen vuoro on seuraavaksi kertoa asiansa tai tehdä jotain suosittua juttua.

Itsestäni tuntuu, että tunnen oman pienryhmäni lapset hyvin ja pystyn ottamaan heidät yksilöllisesti huomioon. Huomasin tämän tehdessäni tänä syksynä varhaiskasvatussuunnitelmia vanhempien kanssa. Mielestäni on hyvä tuntee osa ryhmän lapsista hyvin, kun jokaisesta ryhmän lapsesta vähän jotakin. Nauravien Nappuloiden kasvattajilla on sitten enemmän tietämystä oman pienryhmänsä lapsista. Toki vaihdamme kuulumisia kaikista ryhmän lapsista tiimipalaverissa ja vietetäänhän me aamulla hetki yhdessä ja iltapäivät on koko ryhmä yhdessä.

6.6 Pienryhmätoiminnan haasteet

Pienryhmätoiminnan suunnittelulle tulee antaa riittävästi aikaa ja kärsivällisesti kokeilla sitä eri muodoissaan, koska vain kokeilemalla ja virheistä oppimalla kukin ryhmä löytää itselleen parhaan tavan toteuttaa pienryhmätoimintaa. Koen tärkeäksi henkilökunnan pysyvyyden, koska sen vaihtuessa pienryhmätoiminta häiriintyy oman kokemukseni mukaan. Onkin tärkeää, että tiimi pysyy kasassa ja sitoutuu pienryhmätoimintaan, koska se helpottaa tavallista arkea ja pienryhmätoiminnan toteutusta. Ryhmän kasvattajien tulee olla motivoituneita ja sitoutuneita toimintaan sekä heidän tulee puhalttaa yhteen hiileen, muuten pienryhmätoiminta voi häiriintyä. On myös tärkeää, että kasvattajat ovat valmiita muuttamaan olemassa olevaa toimintaa ja tämä on ollut meidän ryhmässä yksi kantava voima. Haastetta asettavat myös henkilökunnan poissaolot esim. äkilliset sairastumiset. Näissä tilanteissa pyrimme toteuttamaan pienryhmätoimintaa aina, kun se on mahdollista.

7 POHDINTAA

Opinnäytetyöni kautta tehty matka pienryhmätoiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arvioimiseen on ollut pitkä ja antoisa. Opinnäytetyöni aiheen valittuani luulin pienryhmätoiminnan toteuttamisen olevan yksinkertaisempaa ja helpompaa. Ajan edetessä huomasin kuitenkin, ettei se ole yksinkertaista ja helppoa, koska se vaatii paljon suunnittelua, kokeilua, hiomista, epäonnistumista ja erehtymistä. Matkan aikana opin myös tiimityöstä paljon ja olen erittäin onnekas, kun saan tehdä työtä motivoituneessa ja ahkerassa tiimissä. Tästä kiitos kuuluu koko tiimille, koska yhdessä olemme luoneet ryhmämme nykyiset hyvät puitteet. Kiitos kuuluu myös esimiehellemme, koska olemme saaneet yhdessä tiimini kanssa muokata omasta toiminnastamme juuri meidän näköistä ja olemme saaneet paljon positiivista palautetta motivoituneisuudestamme ja sitoutumisesta.

Ammatillisessa mielessä olen saanut opinnäytetyö matkasta valtavasti. Työni kautta olen perehtynyt lisää varhaiskasvatukseen liittyvään teoriaan ja näin syventänyt tietojani ja taitojani entisestään. Voin sanoa, että olen löytänyt oman tapani olla kasvattaja ja pidän siitä tavasta. Työni johdosta minun on tarvinnut enemmän miettiä ryhmän vastaavan tehtävänkuvaa ja sitä miten johdan tiimiäni eli oli hyvä, että valitsin tiimityön yhdeksi opinnäytetyöni osaksi.

Tavoittelin pienryhmätoiminnan kautta lapsilähtöisyyttä, kasvatusvuorovaikutuksen syventämistä, lapsen yksilöllistä huomioimista ja sitä, että lapsi saa olla lapsi ja oppia leikin kautta. Työni kautta olemme saavuttaneet tavoitteen ja koen, että ryhmässämme touhuaa iloisia ja onnellisia lapsia sekä yhteistyö vanhempien kanssa sujuu. Kulutaakin arvokkaampaa on lapsilta saatu palaute. Oman pienryhmäni poika varmistaa melkein joka aamu, että mennäänhän me eka ulos ja kun pienet tulee ulos, me mennään sisälle. Neljänä aamuna viikossa voin hänelle onneksi vastata, että näin tehdään. Lapsilta on tullut ajan mittaan myös kommentteja siitä, että on kivaa kun sisällä on niin rauhallista ja siihen perään ovat vielä kertoneet kuinka kivaa päiväkodissa on. Itselleni nämä palautteet ovat parasta mitä tästä työstä voi saada. Näiden palautteiden vuoksi tiedän myös, että opinnäytetyöni on onnistunut ja tulokset ovat ne mitä tavoiteltiin.

Pienryhmän kanssa toimiessa pystyn tukemaan lasten omatoimisuutta ja pystyn antamaan positiivista ja kannustavaa palautetta yksilöllisemmin heidän onnistuessaan. Myös konfliktitilanteet on helpompi selvittää pienryhmän tuomassa rauhallisemmassa ympäristössä. Pienryhmien myötä on huomannut, kuinka lapset kannustavat toisiaan päivittäin. Lapset kehuvat toisiaan esim. pukemistilanteissa, kun joku onnistuu itse laittamaan sukkahousut jalkaan. Voin sanoa, että ryhmässä on hyvin positiivinen ja kannustava ilmapiiri.

Tiimini mietti nyt syksyn edetessä pienryhmätoiminnan hyviä ja haastavia/kehitettäviä puolia, verraten myös viime kevättä ja tätä syksyä. Hyviksi puoliksi listattiin yleinen toiminta ja ilmapiiri rauhallisempi, helpompi huomioida lapset yksilöllisesti ja lapset nauttivat enemmän toiminnasta, koska saavat enemmän onnistumisen kokemuksia ja tunteita. Haastavaksi tiimini kokee varsinaisen toiminta-ajan lyhyden, koska ajoittain aloitus venyy ja ulos pukeminen vie aikaa sekä pienryhmän koko, koska ryhmässä erityistä tukea tarvitsevia lapsia.

Lopuksi voin todeta, että toiminnallinen opinnäytetyöni oli itselleni opettavainen monessa suhteessa ja sen ansiosta ryhmämme toiminta on jäsentynyt sekä kasvattajat ovat sitoutuneita toimintaan. Tästä on hyvä jatkaa matkaa pienin askelin eteenpäin ja nauttia pienryhmätoiminnan tuomasta rauhallisesta ja kiireettömästä ilmapiiristä.

LÄHTEET

Ammattikorkeakoulun www-sivut 2006. Viitattu 5.10.2013. <http://www.amk.fi>

Järvinen, M., Laine, A. & Hellman – Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.

Kalliala, M. 2008. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Helsinki: Gaudeamus.

Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A. & Rasku – Puttonen, H. 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.

Kettulan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2012.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS - kustannus.

Laki lasten päivähoitosta. 1983. L 1. 25.3.1983/304
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

Mannerheimin lastensuojeluliiton www-sivut 2013. Viitattu 4.10.2013.
<http://www.mll.fi>

Mattila, K-P. 2011. Lapsen vahvistava kohtaaminen. Jyväskylä: PS – kustannus.

Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään. – näkökulmia 2010 – luvun varhaiskasvatukseen -. Vantaa: Pedatieto.

Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2012. Tiimille hyvä päivä tänään. – työkirja varhaiskasvatuksen vuosisuunnitteluun ja arviointiin -. Vantaa: Pedatieto.

Mäkisalo, M. 2003. Yhdessä onnistumme. Opas työyhteisön kehittämiseen ja hyvinvointiin. Helsinki: Tammi.

Papunetin www-sivut 2013. Viitattu 19.10.2013. <http://www.papunet.fi>

LIITE 1

TIIMIPALAVERI PIENRYHMÄTOIMINNASTA 12.9.2012

- Mikä on meidän tiimin perustehtävä, miksi olemme olemassa?
- Luotetaanko tiimin toisiin jäseniin ja heidän ammattitaitoonsa?
- Uskalletaanko olla rehellisiä ja avoimia tiimin jäsenten kesken?
- Onko kaikki motivoituneita pienryhmätoimintaa kohtaan?
- Haluaako kaikki osallistua suunnitteluun ja toteutukseen?
- Miten pienryhmien toiminnan suunnittelu ja toteutus tapahtuvat?
- Millä tavoin toteutamme pienryhmätoimintaa?
- Miten lapset jaetaan ryhmiin?
- Miten aikuiset jakautuvat?
- Mitä jakamisella tavoitellaan?
- Toimiiko kolmella aikuisella ja avustajalla?
- Miten pienryhmät käyttävät päiväkodin sisä – ja ulkotiloja päivän aikana?
- Mitä, jos esim. sataa?
- Mitkä ovat pienryhmätoiminnan haasteita ja estävät sen toteuttamisen?